

Baletinjohtaja Tiit Härm harjoittaa Gisellen solisteja Estonia-teatterin harjoitussalissa.

Tiit Härm luutii Estonia-teatterissa

Baletinjohtaja Tiit Härm harjoittaa Gisellen solisteja Estonia-teatterin harjoitussalissa.

Tiit Härm luutii Estonia-teatterissa

► Viron kansallisoopperassa käy vuosittain tuhansia katsojia Suomesta

Auli Räsänen
HELSINGIN SANOMAT

TALLINNA. Kun italialaisen kooreografin **Mauro Bigonzettin** *Coppelian* esitys Tallinnan Estonia-teatterissa päättyy, kaksi asiaa on lyönyt katsojan ällikällä: balettiryhmän huimasti noussut taso ja klassikkotuoannon räväkkä ote.

Uuden baletinjohtajan **Tiit Härmin**, 56, ensimmäisenä valintanaan ohjelmistoon tuoma *Coppelia* ei ole lapsia varten, sillä siinä käsitellään klasista nukketeemaa nykypäivän suorasukaisin ottein.

Nukke on yhtä kuin nainen, jota mies hallitsee täydellisesti. Naiivit sadut *Coppeliasta*, joissa nukke on nukke ja niitä valmistava ”nukketohtori” vähän höpsähtänyt vanha mies, sopii unohtaa. Hoffmannin tarinat eivät ole viattomia – eivät ole hänen aikanaan, eivätkä ole varsinkaan viattomuutensa

menettäneen nykyajan näkökulmasta.

”Estonia-baletti ei ole vielä kunnolla tutustunut tämän päivän liikeilmaisuun. Bigonzettin *Coppelia* oli siksi joillekin tanssijoille shokki, niin kulkimasta, nopeaa ja vaikeaa sen liikekieli on. Balettiryhmä kuitenkin omaksui uudet liikeideat hämmästyttävän hyvin”, Tiit Härm toteaa tyytyväisenä.

Viime syksynä baletinjohtajana aloittaneen Tiit Härmin teosvalinta on rohkea. Tanssin nuori sukupolvi janoaa uutta, sillä **Mai Murdmaan** lähes nelikymmenvuotisen baletinjohtajakauden loppupuolella yleisö tottui esityksiin, jotka tallasivat vanhoja latuja.

Murdmaa oli kuitenkin aikoinaan rohkea käsitellessään kansallisia aiheita virolaisten nykysäveltäjien musiikkiin. Teokset olivat tärkeitä virolaisten taistelussa identiteettinsä

säilyttämiseksi varsinkin brezhneviläisellä 1970-luvulla.

Härm oli silloin Estonia-teatterin huipputanssija, joka vieraili Moskovan Bolshoissa ja Leningradin Kirovissa sekä esiintyi kiertueilla ympäri maailmaa.

Hän oli 21-vuotiaana Australian-kiertueella venäläisen **Juri Solovjevin** kanssa ja tanssi keskeytyksettä 139 näytöstä. Kuka muu tahansa olisi tällaiselta kiertueelta palannut romuna takaisin, mutta ei Härm.

”Olen elämäni aikana tanssinut noin 3 000 näytöstä, mutta en ole koskaan saanut vammoja. Treenasin kuutena päivänä viikossa, myös kesäisin, jolloin olin aina kiertueilla. Harjoitelin ja tanssin niin paljon, että luulen sen suojanneen minua vammoilta!”

Tanssijan uran 1990 päätettyään hän oli kaksi vuotta Estonian baletinjohtajana ja sen jälkeen syksyyn 2001 asti balettimestarina Italiassa – Milanon La Scalassa ja Rooman oopperassa, vierailijana Bigonzettin johtamassa Aterballettossa.

La Scalassa hän opetti suomalaisten tanssijasuosikkia

Roberto Bollea, jonka taidot ovat hieno suositus Härmin balettimestarin työstä.

Coppelian jälkeen Härm tuo jo huhtikuussa ensi-iltaan lisää italialaista, **Luciano Canniton** baletin *Cassandra Marco Schiavonin* musiikkiin.

Härm haluaa välttää itseltään selviä, tavanomaisia aiheita. ”Haluan tuoda raikasta ilmaa tunkkaantuneeseen ohjelmistoon.” Hänet tunnetaan miehenä, joka ei laske työtunteja puskiessaan läpi ajatuksiaan.

Vähin erin Härm aikoo viedä läpi muutoksia johtamassaan baletissa. Hän ei vain halua nostaa tanssijoiden tasoa vaan muuttaa heidän mentaliteettinsä nykyteoksille suopeammaksi. Niin klassinen kuin Leningradin Vaganova-akatemiassa koulutettu Härm pohjimmiltaan onkin, hän haluaa kyseenalaistaa vanhoja totuuksia.

Otetaan esimerkiksi *Joutsenlampi*. Tiit Härm aikoo alkusyksystä harjoittaa baletilleen siitä oman näkemyksensä. Miten se poikkeaa muista?

”Tanssin 30 vuotta *Joutsenlammen* prinssi Siegfriediä ym-

päri maailmaa, eikä minulle koskaan selvinnyt, kuka Siegfried oikeastaan on.”

”Kun Tshaikovski sävelsi balettia, hän joutui paljolti tekemään työtään ilman librettoa, mikä näkyy lopputuloksessa. Mutta hänen kerrotaan sävellystyön aikana nukkuneen Bajerin kuningas Ludwig II:sta kertova kirja tyynyn alla. **Aleksander Demidoff**, venäläinen kriitikko ja tanssin tutkija, arveli Tshaikovskin näh-

neen prinssissä epäsovinnaisen ja nerokkaan Ludwigin, oman aikalaisensa”, Tiit Härm kertoo.

Härm aikoo Murdmaan tavoin nostaa esiin virolaisten säveltäjien työtä myös balettinäyttämöllä. Tulossa on **Eino Tambergin** oopperabaletti ja nuoren **Toivo Tulevin** uusi, yksinäytöksinen baletti.

”Haluaisin myös solmia suhteet Suomen kansallisbalettiin.”

TIETOKULMA Yleisöstä viidennes suomalaisia

► Suomalaisten **Armas Lindgrenin** ja **Wivi Lönnin** Tallinnan suunnittelema Estonia-teatteri valmistui 1912. Ah- taaksi käyneen talon peruskorjaus valmistuu 2006.

► Estonia-teatterissa on noin 700-paikkainen ooppera- ja balettinäyttämö sekä lähes 800-paikkainen konserttisali.
► Teatterissa on 100 muusikkoa, 56 tanssijaa, 50 kuorolaulajaa, 85 hengen poikakuoro ja 25 laulusolistia.

► Itsenäistymisen jälkeisinä vuosina 1990-luvun alussa yleisömäärät notkahtivat, mutta viime vuosina ooppera ja baletti ovat kasvattaneet suosiotaan: esitykset ovat 70-prosenttisesti myytyjä.
► Viime vuonna Estonia-teatterissa oli 150 000 kävijää, heistä suomalaisia peräti viidennes, noin 30 000.
► Estonian ohjelmisto netti-osoitteessa www.opera.ee, lipputilaukset eve@opera.ee.

HARRI ROSPU

Musta Coppelia aikuisille

Uuden baletinjohtajan **Tiit Härmin**, 56, ensimmäisenä valintanaan ohjelmistoon tuoma *Coppelia* ei ole lapsia var-
ten, sillä siinä käsitellään klas-
sista nukke-teemaa nykypäivän
suorasukaisin ottein.

Nukke on yhtä kuin nainen,
jota mies hallitsee täydellisesti.
Naiivit sadut *Coppeliasta*, jois-
sa nukke on nukke ja niitä val-
mistava ”nukketohtori” vähän
höpsähtänyt vanha mies, sopii
unohtaa. Hoffmannin tarinat
eivät ole viattomia – eivät ol-
leet hänen aikanaan, eivätkä
ole varsinkaan viattomuutensa

Tiit Härmi toteaa tyytyväisenä.
Viime syksynä baletinjohtaja-
na aloittaneen Tiit Härmin
teosvalinta on rohkea. Tanssin
nuori sukupolvi janoaa uutta,
sillä **Mai Murdmaan** lähes nel-
kymmenvuotisen baletinjohtaja-
kauden loppupuolella yleisö
tottui esityksiin, jotka tallasivat
vanhoja latuja.

Murdmaa oli kuitenkin aikoi-
noinan rohkea käsitellessään
kansallisia aiheita virolaisten
nykysäveltäjien musiikkiin.
Teokset olivat tärkeitä virolais-
ten taistelussa identiteettinsä

ja. Treenin kuutena päivänä
viikossa, myös kesäisin, jolloin
olin aina kiertueilla. Harjoitte-
lin ja tanssin niin paljon, että
luulen sen suojanneen minua
vammoilta!”

Tanssijan uran 1990 päätet-
tyään hän oli kaksi vuotta Est-
onian baletinjohtajana ja sen
jälkeen syksyyn 2001 asti balet-
timestarina Italiassa – Milanon
La Scalassa ja Rooman ooppera-
rassa, vierailijana Bigonzettin
johtamassa Aterballetossa.

La Scalassa hän opetti suoma-
laisten tanssijasuosikkia

läpi muutoksia johtamassaan
baletissa. Hän ei vain halua
nostaa tanssijoiden tasoa vaan
muuttaa heidän mentaliteet-
tinsa nykyteoksille suopeam-
maksi. Niin klassinen kuin Len-
ingradin Vaganova-akatemi-
assa koulutettu Härmi pohjim-
miltaan onkin, hän haluaa ky-
seenalaistaa vanhoja totuuksia.

Otetaan esimerkiksi *Joutsen-
lampi*. Tiit Härmi aikoo alku-
syksystä harjoittaa baletilleen
siitä oman näkemyksensä. Mi-
ten se poikkeaa muista?

”Tanssin 30 vuotta *Joutsen-
lammen* prinssi Siegfriidiä ym-

suomalaisia

► Suomalaisen **Armas Lind-
grenin** ja **Wivi Lönnin** Tallin-
naan suunnittelema *Estonia-
teatteri* valmistui 1912. Ah-
taaksi käyneen talon perus-
korjaus valmistuu 2006.

► *Estonia-teatterissa* on noin
700-paikkainen ooppera- ja
balettinäyttämö sekä lähes
800-paikkainen konserttisali.

► Teatterissa on 100 muusik-
koa, 56 tanssijaa, 50 kuoro-
laulajaa, 85 hengen poikakuo-
ro ja 25 laulusolistia.

► Itsenäistymisen jälkeisinä
vuosina 1990-luvun alussa
yleisömäärät notkahtivat, mut-
ta viime vuosina ooppera ja
baletti ovat kasvattaneet suo-
siotaan: esitykset ovat 70-
prosenttisesti myytyjä.

► Viime vuonna *Estonia-
teatterissa* oli 150 000 kävijää,
heistä suomalaisia peräti vii-
dennes, noin 30 000.

► *Estonian* ohjelmisto netti-
osoitteessa www.opera.ee,
lipputilaukset eve@opera.ee.

Vladimir Arhangelski ja Marina Chirkova *Coppeliassa*.

Ervin Green

Musta Coppelia aikuisille

► Baletti paljastaa
E. T. A.
Hoffmannin
ajankohtaisuuden

TALLINNA. Saksalainen myö-
häisromantikko, goottilaisista
aiheista kirjoittanut E. T. A.
Hoffmann (1776–1822) kiehtoo
aikaamme. *Pähkinänsärkijä*
inspiroi vuosi sitten Mariinski-
teatteria huikkeen, rappiossa ry-
pevän balettiversioon toteutuk-
seen.

Der Sandmann (Nukkumati-
ti) innoitti Italian tämän het-
ken kiinnostavimman koreo-
grafin Mauro Bigonzettin luo-
maan Léo Delibesin musiikkiin
uuden, viritykseltään mustan
Coppelian, joka on kaukana
lapsille tarkoitettusta herttaisesta
tuotannosta.

Hoffmannin aiheiden synk-
kä tematiikka elää tässä ajassa.
Se paljastuu myös Bigonzettin
Estonia-baletille Tallinnaan
harjoittamasta *Coppeliasta*.

Esitys on viritetty graafiseen
mustavalkoväriytykseen, näyttä-
mökuvan graafiset ideat ovat
saaneet vaikutteita hollantilai-

TANSSI

Coppelia, baletti. Koreografia
Mauro Bigonzetti, visualisoi-
ti Maurizio Varamo, valosuun-
nittelu Carlo Cerri. Pääosissa
Vladimir Arhangelski, Marina
Chirkova, Sergei Upkin, Luana
Georg. *Estonia-teatterin* balet-
ti ja orkesteri, joht. Aivo Välja.
Estonia-teatteri.

sen kuvataiteilijan M. C. Esche-
rin kuvista ja hänen Fritz Lan-
gin *Metropolis*-elokuvaan teke-
mistään lavasteista.

Bigonzettin *Coppeliaan* löy-
tyy ajankohtaisia näkökulmia,
feministinen esimerkiksi.

Paholaismaisen *Coppeliuk-
sen* (Vladimir Arhangelski) la-
boratoriossa valmistuu naisen
kokoisia nukkeja, joista yksi on
ylitse muiden. Metallinhoitoi-
seen asuun puetun nukken kau-
neutta ja tottelevaisuutta mie-
het palvovat – mutta nukken
suudelmat ovat jääkylmiä.

Nukkenainen ei ole tässä ni-
meltään *Coppelia* vaan *Olympia*
(Marina Chirkova) kuten
Hoffmannin kertomuksissa.
Häneen rakastuva nuori runoi-
lija Nathanael (Sergei Upkin)

menettää nukken vuoksi lopulta
järkensä ja hyppää kirkontor-
nista kuolemaan. Ei siis mikään
happy end kuten *Coppelia*-ba-
letissa tavallisesti.

Bigonzettin dramaturgia
keskittyy neljään henkilöön,
mainitun kolmikon lisäksi Nat-
hanaelin ystävättäreensä Klaraan
(Luana Georg), mutta keskei-
nen kamppailu käydään nuoren
runoilijan sielusta.

Olympia, ”täydellinen nai-
nen” lumoo nuoren miehen,
jolle oma rakastettu Klara on
liian arkinen. Klaran ystävättä-
retkin ovat aggressiivisia nyky-
naisia solmioissaan.

Koreografia rakentuu teok-
sen perusidealle, liikekieli on
kulmikasta ja nopeaa, mukana
on mekaanista nukkelihiettä.

Pääparin ystävien ryhmät,
nuoret naiset ja miehet, tanssi-
vat eloisa koreografiaa, jossa
näkyvät vaikutteita Mats Ekin
teosten liikehuumorista. Baletti
tanssii lavasteissa, joissa talon
portaat katoavat jonnekin ja
seinät pullistuvat kuin trik-
kikuvissa. Musta, harmaa ja
valkoinen viritys lavasteissa ja
puvuissa muistuttaa Hoffmannin
ajan piirustuksista, kokona-
isuus on viileä ja tyylikäs.

Coppeliuksen nukkelabora-
torio puolestaan sijaitsee ava-
ruudessa. *Estonia-teatterin*
näyttämö on hiukan liian pieni
italialaisen skenografin Mauri-
zio Varamon fantasioille, kuten
myös miesryhmien vauhdik-
kaille tansseille.

Helsingissä Kansallisooppe-
ran suurella näyttämöllä vaiku-
telmat voisivat olla kiehtovia –
jos baletti koskaan tulee meille.

Kehotan siis suomalaisia Est-
onian rahvusoperaan katso-
maan *Coppeliaa*. Jättäkää kui-
tenkin pienet lapset kotiin.

Estonian ryhmä koostuu hy-
vin harjoitetuista, valtaosaltaan
nuorista tai nuorehkoista tans-
sijoista, ja esityksen ilme on
raikas ja innostunut.

Helsingin kansainvälisessä
balettikilpailussa viime kesänä
palkittu 21-vuotias Sergei Up-
kin (Nathanael) ja kokoneempi
nuori tanssija Vladimir Arhan-
gelski (*Coppeliuksen*) ovat päätehtä-
vissä erinomaisia. Upkinin
tulkinta runoilijasta on vilpi-
tön ja koskettava, hänen tans-
sinsa puhdasta ja lennokasta.

Varsinkin miesten ryhmän
tanssi on sitten viime näke-
män, noin kuusi vuotta sitten,
noussut ilahduttavalle tasolle.

Auli Räsänen